

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Sanderi Angli Doct. Theol. De Origine Ac
Progressv Schismatis Anglicani Libri Tres ...**

Sander, Nicholas

Coloniæ Agrippinæ, 1610

Ipsa[m] falsitate[m] esse quòd nemo in Anglia ob religion[em] occidatur.
Edictu[m] me[n]dax. Cap. XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64680)

ploratores mittunt, iudices sententiam ferunt, satellites exequuntur, totusque adeo populus conuitia, calumnias, & scommata iaculatur. Hi sunt illi afflicti, tribulati, excarnificati, patibulis appensi, & dum adhuc in viuis sunt tumulati. Hi in quatuor dissecti partes, turribus, portis ac locis, publicis ciuitatum imponuntur, prout ex hac nostra historia satis superque manifestum euadit.

Adeò videlicet nullum tormentorum aut mortis genustam atrox ac truculentum est, quod non sacerdotibus istis ac alijs qui eos recipiunt, occultant, & iuuant inferatur.

Ipsam falsitatem esse, quod nemo in Anglia ob religionem occidatur.

Edictum mendax.

CAPVT XXV.

Non cōtenti barbari ac crudeles illi Anglicanæ sœuitiæ administri Catholicis per varia & exquisita tormenta vitam ademisse, honorem quoque & existimationem auferre illis conantur, dicentes cum Regina in edicto, eos nō religionis, sed perduellionis ac prodicionis ergo extremo supplicio affici. Et quoniā in libro secundo, parte prima huius Historiæ falsitatem ac mendacium illud, causasque propter quas Regiæ ministri hunc pretextū adhibeant attingimus (mutando in hoc tyrannos Ethnicos & superiorum sæculorum hæreticos, qui cum Ecclesiâ Catholicam persequerentur, ac quare id facerent sciscitarentur, respōdebant: quòd videli.

delicet Catholici multa enormia ac horrenda flagitia patrare consueverint) eò studio sum lectorem in presentiarum remittimus, Quæ Tyrannis etsi omninò acerbissima sit, noua tamen non est, nec recenter in Anglia excogitata, sed ab alijs hæreticis ac barbaris Tyrannis adhibita ad Martyres pro fide Catholica morientes gloria & honore suo spoliandum. Ob hanc causam D. Hierony. Constantium Arrianum Imperatorem fraudulentum persecutorem appellat, dicens eum omnibus Decijs ac Neronibus fuisse crudeliore. Et S. Gregorius Nazianzenus contra Iulianum Apostatam scribens hæc ait: Incæpit contra nos impius ille Imperator scire, & ut etiam honore nos frustraret, quo Martyres affici consueverunt, hoc primum artificiosissimè allaborabat, ut qui pro Christo moriebantur, tanquam facinorosi plecti ac puniri viderentur. Et alibi inquit: Hoc vnum Apostata studet, vim facere & fecisse videri nolle, ac nos cruciatos & mortuos honore qui pro nomine Christi patientibus solet adhiberi, priuare. O insignem hominis delinquentiam? Hactenus S. Gregorius Nazianzenus. Qui eximius ac eloquentissimus etiam Ecclesiæ Doctor Iulianum Apostatam idè stultitiæ condemnat, quia nimirum artificiosè negare conabatur, quod vniuerso mundo constabat: dicens se Christianos propter scelera perpetrata occidere, cum neminè lateret, eos idcirco mori quia Christianam religionem profitebantur. Idem autè omni-

*Martyrj
palmis Im-
perator im-
pius Catho-
licos pro fide
morientes
priuare co-
matur.*

*Orat. 1. in
Iulium.*

nò nobis de huius edicti authore licet dicere.
O stultitiam singularem! ò ineptiam homi-
nis delirantis, qui in luce tam clara & re-
splendente, in re quæ manu palpari, & eui-
dentissimè potest comprobari, id te effectum
speres vt oculi nostri non videant, quod
digiti palpant! Primum namque ex omni-
bus illis Seminaristis ac Iesuitis, qui hactenus
in Anglia manus vestras cruentaerunt, vel
vnum mihi nominate qui arma contra Regi-
nam portarit? qui in campum contra illant
militem deduxerit? qui subditos ad defensi-
onem sollicitarit? Date mihi aliquem, qui de
homicidio, furto, adulterio, aut alio graui-
ore delicto fuerit accusatus, quemadmodum
vestræ sectæ ministris quotidie contingit.
Non reperietis scio vllum, nec cum verita-
te dicere poteritis Dei ministrorum aliquem
vt facinosum accusatum condemnatum-
que fuisse. Imò nunquid eo tempore quo eos
torquebatis, & iam patibulo astarent, vitam,
libertatem, ac alia præmia ijs obtulistis, si
Reginam pro Anglicanæ Ecclesiæ capite re-
ciperent? quo quidem ecquid aliud significa-
re poteratis, quàm eo solum nomine iniu-
stissimè illos contrucidare? Quot S. Marty-
res eodem temporis puncto coram vniuerso
populo confessi sunt se innocentes & absque
culpa mori, non proditones, non delicta,
quæ de illis opponebantur in se cadere;
sed idcirco tantum de medio tolli, quod
Christiani essent, quodque contra suam
conscientiam REGINAM Ecclesiæ caput
fateri

fateri nollent: Deum testem & iudicem faciendo? Quod vos Dei seruis cum veritatem populo qui ad spectaculum concurrerat essent iudicaturi, silentium imperauistis, ne innocentia cum qua moriebantur perspiceretur? Carceres autem vestri Catholicis laicis, opulentis, nobiles, illustribus, Sacerdotibus venerabilibus, ac viris spectatis pleni nunquid contra vos ipsos clamant, & solo religionis nomine eos captiuos teneri vociferantur? Certè ad calumniam & mendacium illud manifestè conuincendum, sufficet solam Reginae instructionem legere, quam illa ad Commissarios suos, in omnibus Regni prouincijs, ciuitatibus ac oppidis constitutos misit, vt pœnas & supplicia sanguinarij sui edicti in Catholicos lati exequerentur. Porro huius Instructionis titulus talis erat.

Instructiones & mandata quadam secreta, Reginae & suorum Consiliariorum ad Commissarios seu Inquisitores, quibus tradita est authoritas exequendi edictum nuper promulgatum, contra Sacerdotes, & reliquos Catholicos, in vnaquaque Anglia Prouincia, seu comitatu. Secundum verò eiusdem Instructionis capitulum sic incipit.

Exigetis secundo, ab Episcopo Diocesis illius, in qua est quæq; Prouincia, ab eiusq; Cancellario, Prouisore, & Archidiacono, alijsq; ipsius Prepositi, & curatoribus publicis: nec non a Procuratoribus prouinciarum Secretarijs, Notarijs, alijsq; ministris & officialibus Regni, etiam cuiuslibet urbis, oppidi, aut villa prefectis, & magistratibus rationem, numerum nominum,

& habitationem eorum omnium, qui ipsis fuerunt detecti, accusati, vel ad ipsorum tribunalia proximis his annis preteritis delati ob religionis negotium, quod Ecclesias publicas, adire recusauerint siue viri sint, siue feminae, & quoniam processus iuris aut censura contra ipsos ab alijs iudicibus hac de causa exierint.

Hæc sunt illius secretæ instructionis formalia verba, quam ideò Deus voluit, propagari, vt veritas constaret, ac edicti Anglicani falsitas intelligeretur, quod adeò impudenter asserit, neminem Catholicorum religionis, sed proditionis tantùm & læsæ Maiestatis ergo morti adiudicari. Et quoniam hæc res Dei gloriam, Martyrum honorẽ, fidelium exemplum & ædificationem, confusionem Hæreticorum, veritatis manifestationem, & artificiorum quibus Reginæ ministri, vtuntur cognitionem concernit: immorabor paulò diutius huic puncto, ac ex ipsorum Anglorum Annalibus, Historijs & Capitulis Parlamentalibus sermonis istam vanitatem probabo.

In Annalibus itaque eius Regni, scriptis ab Holingshedo & Stou, authoribus Hæreticis, & cum publica authoritate ad perpetuam factorem Elizabethæ memoriam exaratis Anno 159. hæc verba leguntur.

Primo Anno Reginae mense Iulio Nicolaus Hethus Archiepiscopus Eboracensis: Episcopi autem Eliensis & Londinensis & alij tredecim vel quatuordecim, simul iussi comparere coram Reginae Consiliarijs, eò quòd recusarent accipere iuramentum de Maiestatis suæ primatu Eccle-

An. 1556.
Ecclesiastici
beneficijs
exuti.

siastico, & de alijs religionis articulis, Episcopatibus suis priuati fuerunt, quod multis etiam Decanis, Archidiaconis, Rectoribus, Vicarijs, alijsq; Ecclesiasticis factum est, qui beneficijs suis exuti diuersis carceribus traditi fuerunt.

Maynus
Nelsonus &
Sherodus ob
Pontificiam
Monarchiã
occisi.

Deinde scriptum reperio apud Scoum in Annalibus Angliæ ipsius Reginæ priuilegio approbatis hæc verba. Anno Regina 20. Nouemb. verò 30. Cutbertus Maynus (Sacerdos & Theologiae Licentiatus) ad patibulum pertractus, suspensus, & in quatuor partes dissectus fuit in oppido Lancestonij Comitatus Cornubiensis, eo quod potestatem Ecclesiasticam Romanam anteferreret Regina: Et eadem deinde pagina iterum: Tertio (inquit) Februarij, primo statim dituculo Ioannes Nelsonus Sacerdos ob negatũ Regina primatum Ecclesiasticum, & alia istiusmodi proditoria contra suam Maiestatem verba, è carcere Neugar ad locum supplicij tractus est, suspensus, exenteratus, & in partes dissecti, & 7. die eiusdem mensis Sherodus quidam ob eiusdem læsæ Maiestatis crimen, è castro Londinensi ad patibulum pertractus eodem mortis genere vitam finijt.

Fœmina nobiles condẽ-
nata de au-
ditã Missã.

Aliud exemplum ex publicis Regni Annalibus desumam. Holinsedus enim hæreticus perditissimus anno 1574. suæ Chronicæ, hæc verba habet. Anno Regina 16. April. 4. Dominica Palmarum Londini comprehesi fuerunt tres illustres fœminæ, dum in adibus suis Missa celebranda interessent: Baronis nimirum Morlei uxore cū liberis suis & multis alijs: & in altera ciuitatis parte eadem ipsa hora deprehensa est Equitis aurati vidua Guilforda, cum alijs multis fœmi-

feminis insignioribus: eodemq; momento *capta* est in parte diuersa alterius equitis vxor *Bruna* nomine cum alijs item in eius domo permultis, qui omnes propter hoc idem delictum carceri tradita fuerunt, & inde accusata, conuicta, & iuxta formam legis condemnata. Hactenus *Holingshedus*; nos veritatem prolixius astruamus. Absoluto Parlamēto & statibus Angliæ dimissis omnes rei, quantumuis facinori ac perdit generalē remissionem consequuntur: à qua tamen soli Catholici excepti sunt. Hinc anno 1581. qui fuit 23. Regni Elizabethæ, in actu parlamento, quo generalis illa venia continetur, hæc verba reperimus: Volumus tamen hanc gratiæ & veniæ generalem concessionem nullo modo ad eos extendi, qui in vltimo sessionis parlamento die, quod tēpla nostra visitare ac diuinis officijs interesse noluerunt, vel propter contumaciam in negotio nostræ religionis, iam in nostro Regno stabilitæ fuerint comprehensi. Constituimus proinde omnes istiusmodi captiuos beneficio generalis nostræ gratiæ, indulgētiæ & remissionis nullo modo frui debere, quoad quidē in dicta sua pertinacia ac inobedientia persistant. Anno 1585. qui fuit 27. Regni Elizabethæ mense Martio, in Parlamento lex longè crudelissima cōtra Catholicos per lata est. In cuius Principio statim dicitur quod etiam Edictum istud continet, puta Sacerdotes Angliā ingrediētes, hoc tantū agere, vt illā turbent ac Reginā occidāt. Quod cū author pro legis suo fundamēto accepisset, ac illas verbis acerbissimis infarcivisset, mox sui ipsius oblitus

oblitis, paragrapho nono eiusdem legis inquit: Constare autem nolumus scitum illud & quod in eo continetur, ad nullum se Iesuitam, Sacerdotem, Seminaristam, aut alium Sacerdotem, Diaconum, Religiosum, aut Ecclesiasticum (quomodolibet dictum) extēdere. Potest clarius, potest expressius, potest euidentius dici causam huius persecutionis esse religionem? O veritas quantam vim habes: dum videlicet hostes etiam ac inimicos tuos quod res est cogis confiteri? Sunt certē hęc formalia actorum verba, sunt scita Capitulorum Parlamentarium, sunt Leges. Sūt Chronica, & sunt Annales. Videamus iā nunc etiam quemadmodum cum ijs Regina dictū conueniat.

Edictum dicit neminem Catholicorum religionis causa mori: Annales autem clamant viros nonnullos illustres ac Sacerdotes, patibulo appensos, exēteratos, ac in quatuor partes fuisse dissectos, quia nimirum Reginam pro summo Ecclesie capite agnoscere noluerunt. Hanc autem Religionis causam esse, quis sanus dubitat? Annales testantur multas primarias mulieres quod Missę interfuerant, iuxta legis tenorem fuisse condemnatas. Et quærat hic quispiam vtrum Angli Catholicos ob religionem occidant? Edictū dicit, neminem ob religionem vita, bonis, facultatibus, & libertate in Anglia priuari. At perhibent Annales multos Episcopos, Archiepiscopos, Prælatos, & Ecclesiasticos in magna dignitate constitutos, Ecclesijs, redditibus & beneficijs spoliatos & in carceribus

pro-

Hic mulieres interficiuntur eo quod Sacro Missa officio interfuerint.

propter religionis nonnulla puncta pessimè
fuisse tractatos. Quid est hoc aliud? quam li-
bertatem, quam bona, quam vitam amittere?
Quod si etiam omnibus istis autoritatibus
destitueremus, illud tamen opinor suffice-
ret, quod Capitula Parlamentalia quoslibet
reos Hæreticos in libertatem asserentia so-
los Catholicos inculpato ac innocentes car-
ceribus, eximi non volunt. Potest ergo in
Anglia adulter, potest homicida, potest la-
tro, blasphemus, periurus, & homo quantū-
vis flagitiosus gratiam obtinere, dummodò
hæreticus sit; valere videlicet Capitulorum
Parlamentalium: solus autem Catholicus,
quia talis est, ab omni gratia exclusus est.
Quæ cum ita certa ac ipsa meridiana luce
clariora sint, audet adhuc Regina publicè di-
cere in Anglia ob religionem neminem mo-
ri, neminem bonis, facultatibus, & libertate
spoliari? sed idcirco tantum quia proditores
sunt, & quia legitimo suo Regi ac Domino
repugnant? O impudentiam solis hæreticis
propriam! videamus nunc etiam quibus
rationibus barbarum illud edictum
adeò manifestum mendacium
confirmet.

Rationes